

Wetenschap, Waarden en Wilders
Gerard Drosterij
Tilburg, 3 maart 2009

Uit de wereld van het statistische onderzoek is bericht dat steeds meer hoogopgeleide mensen voor Wilders kiezen (VK, 20 februari). Sommige publicisten (bv. Jan Blokker en Malou van Hintum) hebben kritisch op die berichten hebben gereageerd.

Vervolgens hebben Peter Kanne en Tim de Beer van het TNS NIPO op die kritiek weer gereageerd (VK, 28 februari). In hun repliek wijzen zij op het adagium *don't kill the messenger*. Boodschappers van wetenschappelijke onderzoek kunnen moeilijk de inhoud van hun bevindingen verweten worden. Dat de aanhang van Wilders “normaliseert”, was wellicht niet een handige uitdrukking, zo beamen Kanne en De Beer. “We beogen niet uitspraken te doen over wat wel en wat niet ‘normaal’ gevonden zou moeten worden in het publieke debat.”

Dat dat voornemen niet zo eenvoudig is, laten de onderzoekers echter al snel blijken verderop in het artikel. Ze schrijven dat mensen die kritiek op Wilders hebben en zijn ideeën “abject” vinden de kloof tussen “de ‘politiek correcten’ en de PVV-achterban alleen maar verdiepen. Met andere woorden: de politiek correcten zijn bezig met een achterhoede gevecht; ze zouden de ogen moeten openen voor wat er leeft bij steeds meer mensen in de samenleving. Aanhangers van Wilders “laten zich niet ompraten door ze te vertellen dat ze ‘abnormale’ ideeën hebben”.

Vraag is waarom Kanne en De Beer hun boodschap niet brachten in omgekeerde volgorde: dat het de aanhangers van Wilders zijn die met het doorgaan van hun wereldvreemde praat de kloof verdiepen. Waarom werd die keuze niet gemaakt?

Het antwoord moet natuurlijk zijn, dat die keuze *überhaupt* niet gemaakt moet worden. Onderzoekers dienen te streven naar neutraliteit en voorzichtig met hun materiaal om te gaan. Kanne en De Beer laten zien hoe politiek-morele meningen geventileerd kunnen worden onder het mom van neutraal onderzoek. Zij zijn zich weinig bewust van hun specifieke perspectief – zie ook hun klakkeloze vereenzelving van Wilders met Fortuyn.

Een vermenging van statistisch-wetenschappelijke woordvoering en persoonlijk/politieke meningsvorming zag je ook bij het interview met de directeur van het Sociaal en Cultureel Planbureau Paul Schnabel (VK, 22 februari). Zo ging zijn constatering dat steeds meer mensen bezorgd zijn om de beknutting van de vrijheid van meningsuiting geruisloos over in een subjectieve stellingname. Schnabel verplaatste zich in het wij-sentiment van bevreesde Nederlanders en stelde: “Het gaat uiteindelijk niet om dé vrijheid van meningsuiting, maar om ónze vrijheid van meningsuiting. Het idee is onverdraaglijk dat mensen die niet van hier komen eventjes zullen bepalen dat ik niet mag zeggen wat ik wil.”

Zowel Schnabel's perspectief als interpretatie van de gegevens zijn twijfelachtig. Waarom niet de interpretatie gegeven in termen van “zij” (hoogopgeleiden (lijken te) vinden); en nog belangrijker, vanwaar deze interpretatie? Hoezo “onverdraaglijk”, wie vindt dat precies en, werkelijk, in die mate? Schnabels eigen werkelijkheid en de gesuggereerde werkelijkheid van de hoogopgeleide zijn niet te onderscheiden. Volgens Schnabel gaat het om de basale machtsvraag van wie dit land eigenlijk is: “Wie buigt voor wie? We willen ons niets laten vertellen door types van buiten.” Pardon, is hier nog de directeur van het SCP aan het woord? Zo veranderen statistieken tot legitimaties van politieke incorrectheid (volgens de logica van Kanne en De Beer). Schnabel: “het is ook erg snel gegaan. In 1965 werden de eerste acht Turken feestelijk ontvangen. Nu zijn het er 370.000.”

Mensen op belangrijke en gezagvolle posities in bestuur en wetenschap dienen voorzichtig en zorgvuldig om te gaan met onderzoeksmateriaal. Wetenschappelijke uitkomsten kunnen verschillend worden geïnterpreteerd - helemaal statistische - en kunnen niet zomaar ingezet worden als ideologische munitie voor politieke meningsvorming. Bestaat die behoefte bij publieke figuren niettemin, dan moet dat maar op persoonlijke titel. Zowel Kanne, De Beer als Schnabel hadden beter moeten weten.